

Vergaderjaar 1986–1987

19630

Wijziging van de IJkwet 1937 (Stb. 627) en van enige andere wetten in verband met de privatisering van de dienst van het IJkwezen (privatisering dienst van het IJkwezen)

Nr. 6

MEMORIE VAN ANTWOORD

Ontvangen 22 december 1986

Met belangstelling heb ik kennisgenomen van de in het voorlopig verslag opgenomen vragen en opmerkingen. In het onderstaande wordt daarop ingegaan.

1. Algemeen

Met genoegen heb ik kennisgenomen van de instemming van de leden van de C.D.A.-fractie met de intentie om te komen tot een vorm van privatisering van de dienst van het IJkwezen. Deze leden stelden dat privatisering dient te leiden tot:

- een vermindering van de bureaucratie en beperking van de regelgeving;
- een geringer beslag op de financiële middelen van de overheid;
- het bieden van meer ruimte aan het concurrerende bedrijfsleven.

In het algemeen is het te verwachten dat de genoemde effecten een gevolg van privatisering zullen zijn; de mate waarin zulks verwacht mag worden vormt bij elke privatisering de toetssteen. Bij de keuze of uitvoering van een activiteit een overheidsaangelegenheid moet blijven gaat het naar de mening van het kabinet echter in de eerste plaats om de vraag of de motieven die destijds hebben geleid tot de overheidsbetrokkenheid nog gelden. Indien dat niet het geval is ligt privatisering in de rede, tenzij zwaarwegende argumenten zich daartegen verzetten. De overheid behoort niet te blijven doen, wat niet noodzakelijkerwijs tot haar taak behoort. Bij de dienst van het IJkwezen gaat het om het beheer van standaarden, de uitvoering van andere wettelijke taken, voortvloeiend uit de IJkwet 1937 (Stb. 627) en de Wet op de kansspelen (Stb. 1964, 483) en om metrologische dienstverlening. Er is bij deze taken sprake van een grote organisatorische en technische verwevenheid en van een gemeenschappelijke metrologische basis know how. Slechts privatisering van het integrale pakket van taken van de dienst van het IJkwezen kon derhalve aan de orde komen. Het kabinet kwam, op grond van het onderzoek van de werkgroep Privatisering Dienst van het IJkwezen en het advies van de Interdepartementale Begeleidingscommissie Privatisering (IBP) tot de conclusie dat de door de dienst van het IJkwezen verrichte wettelijke taken van dusdanig algemeen belang zijn dat handhaving van een wettelijk ijkregiem noodzakelijk is, maar tevens dat er geen principiële

gronden bestaan om de uitvoering van deze taken noodzakelijkerwijs aan de overheid voor te behouden. Op basis van die conclusie werd het principebesluit genomen tot verzelfstandiging van de dienst van het IJkwezen onder handhaving van een wettelijke regeling. De ter uitwerking van dit principebesluit ingestelde stuurgroep stelde vervolgens vast dat vanuit dat uitgangspunt een adequate ondernemingsopzet te realiseren zou zijn. Daartoe droeg bij dat het bij de dienst van het IJkwezen gaat om een reeds gevormde organisatorische eenheid, waar know how op een bepaald, in casu metrologisch, terrein, is geconcentreerd en waar niet zozeer beleidsadvisering als toepassing in de ruimste zin van die know how centraal staat.

Wat de effecten van de privatisering betreft vroegen de leden van de C.D.A.-fractie om een nadere cijfermatige onderbouwing. Het beslag op financiële middelen van de overheid zal door de privatisering verminderen. In het rapport van de stuurgroep (blz. 32/33 en 60/61) is de relatie aangegeven tussen uitgavenbudget, middelenraming, prestatiebegroting en voor bedrijfseconomische uitgangspunten gecorrigeerd budget. Bij ongewijzigd beleid zullen de lasten van de overheid in 1992 f 23,5 mln. bedragen. De verzelfstandiging leidt tot een last voor de overheid in dat jaar van f 15,4 mln. De vermindering van de financiële lasten is een gevolg van enerzijds een vermeerdering van opbrengsten, veroorzaakt door tariefstijging en door een beperkte toename op het gebied van de commerciële dienstverlening, anderzijds een vermindering van kosten door het doorvoeren van efficiëncymaatregelen en accreditering.

Door de leden van de C.D.A.-fractie werd geïnformeerd naar het oordeel van de regering over het ondernemingsplan dat door de dienstcommissie van het IJkwezen is gepresenteerd. Het door de dienstcommissie van het IJkwezen gepresenteerde alternatief gaat uit van de aannahme dat omzetting van dienst in een private onderneming een kostenverhoging van f 10,6 mln. met zich mee zou brengen. Het hierdoor ontstane tekort zou door extra inkomsten van derden moeten worden overbrugd waardoor tariefsverhogingen noodzakelijk zijn. Het dienstcommissie-alternatief wil een afslanking die leidt tot een kostenbesparing van f 2 mln. combineren met een verhoging van tarieven met f 3 mln. en een verlaging van de EZ-bijdrage met f 5,8 mln. De dienst zou dan op deze afgeslankte voet en op basis van het systeem van «zelfbeheer» kunnen blijven voortbestaan als overheidsdienst.

De in bijlage I in de memorie van toelichting genoemde meeruitgave ad f 10,6 mln. in het eerste jaar van de privatisering wordt voor een deel veroorzaakt door een verhoging van het vereiste investeringsbedrag van het IJkwezen. Deze vooral vanwege technologische ontwikkelingen noodzakelijke verhoging, die tijdens het onderzoek van de stuurgroep bleek, was niet verwerkt in de meerjarenramingen. Deels is de verhoging een gevolg van de opzet van de begroting van het ministerie van Economische Zaken. Op de begroting staan een aantal reële kosten ten behoeve van de dienst van het IJkwezen niet vermeld, zoals huisvesting, rente, salarisadministratie etc. (zie rapport stuurgroep blz. 60/61). De door de dienstcommissie getrokken conclusie met betrekking tot de uitkomsten van hun ondernemingsplan is onjuist daar in dit ondernemingsplan ook met deze kosten – die los staan van de verzelfstandiging – rekening dient te worden gehouden. Meer wezenlijk is echter, dat bij het dienstcommissievoorstel bij vrijwel gelijkblijvende kosten voor Economische Zaken een verschraling optreedt van het huidige takenpakket van de dienst van het IJkwezen, terwijl de mogelijkheden voor verbreding van het pakket in de dienstverlenende sfeer (milieutechniek, volksgezondheid, consultancy, opereren op de exportmarkt) niet worden benut. Deze verschraling gaat naar verwachting gepaard met het verlies van know how en arbeidsplaatsen die bij verzelfstandiging waarschijnlijk kan worden vermeden.

De leden van de P.v.d.A.-fractie stelden vast dat aan de beoordeling van de voorliggende wetswijzigingen zowel principiële als praktische

aspecten verbonden zijn. Zij vroegen daarbij onder meer naar de relatie tussen het onderhavige wetsvoorstel en de eerder aangekondigde volledige herziening van de IJkwet 1937 (Stb. 627) naar aanleiding van de aanbevelingen van de werkgroep-Nicaise (werkgroep deregulering regelgeving sociaal-economische ordening en kwaliteitsbevordering). Zoals aangegeven in de brief aan de Tweede Kamer ter zake (kamerstukken II 1983/84, 17 931, nrs. 10–11) zal een herziening van de IJkwet 1937 (Stb. 627) onder meer mogelijkheden moeten bieden tot invoering van nieuwe keuringsvormen, tot het toekennen van keuringsbevoegdheden aan anderen dan het IJkwezen en tot het keuren van ook andere voorwerpen dan meetmiddelen. Het wetsvoorstel dat thans aan de orde is bevat naast regelingen betreffende de privatisering van de dienst van het IJkwezen ook voorstellen, gericht op het wegnemen van een aantal knelpunten in de huidige wetgeving. Het betreft de invoering van een nieuwe keuringsvorm (statistische keuring) en het toekennen van keuringsbevoegdheden aan anderen dan het IJkwezen (accrediteringssysteem). Voorts is door de mogelijkheid van vrijstelling of ontheffing op grond van het (nieuwe) aangepaste artikel 21b meer flexibiliteit ontstaan. Daarnaast is het tariefsysteem minder star. Een algehele herziening van de IJkwet 1937 (Stb. 627) is thans niet voorgelegd gezien het complexe karakter van deze aanpassing. De naar het oordeel van het kabinet wenselijke spoed van de privatisering zou daardoor in het gedrang gekomen zijn. Evenwel is zoals aangegeven een belangrijk aantal eerder wenselijk geachte aanpassingen in dit wetsvoorstel opgenomen. Er is dan ook geen aanleiding te verwachten dat er fricties ontstaan tussen dit wetsontwerp en een latere herziening van de IJkwet 1937 (Stb. 627). De wenselijkheid van een volledige herziening van die wet blijft niettemin aanwezig, maar is door de in dit wetsontwerp opgenomen aanpassingen minder urgent. De voorgenomen algehele herziening zal er met name op gericht moeten zijn de materie op een meer systematische en doorzichtige wijze te regelen. Er is derhalve geen aanleiding te veronderstellen dat met een later in te dienen wetsvoorstel tot volledige herziening van de IJkwet 1937 (Stb. 627) de levensvatbaarheid van het geprivatiseerde IJkwezen zal worden aangetast.

De leden van de P.v.d.A.-fractie stelden vervolgens de vraag waarom het IJkwezen onderdeel vormde van de eerste ronde privatiseringsonderzoeken in 1983 en welke factoren bij die keuze een rol speelden. Bij de voorbereiding van de eerste ronde privatiseringsonderzoeken is door de heroverwegingswerkgroep privatisering een vrij groot aantal overheidsactiviteiten waaronder de werkzaamheden van de dienst van het IJkwezen globaal op privatiseringsmogelijkheden onderzocht. Mede op grond van de aard van de activiteiten van het IJkwezen en de te onderscheiden identiteit van deze dienst is tot een concreet privatiseringsonderzoek voor het IJkwezen besloten. Bij die beslissing speelden organisatorische aspecten van de dienst geen rol. Overigens zij opgemerkt dat bij het IJkwezen reeds eerder een organisatie-onderzoek was aangevangen, dat bij de werkzaamheden van de stuurgroep is meegenomen.

In antwoord op de vraag van de leden van de P.v.d.A.-fractie omtrent een personeelsvertegenwoordiging in de werkgroep «Privatiseringsonderzoek dienst van het IJkwezen» kan worden medegedeeld dat in deze werkgroep de hoofddirecteur en de plaatsvervangend hoofddirecteur van de dienst zitting hadden. In de werkgroep was geen personeelsvertegenwoordiging opgenomen. Het onderzoek van de werkgroep is verricht conform de richtlijnen van de door de Interdepartementale Begeleidingscommissie Privatisering opgestelde onderzoeksleidraad. Ter zake moge worden verwezen naar de brief van de minister van Financiën aan de voorzitter van de Tweede Kamer van 25 mei 1983 (kamerstuk II 1982/83, 17 938). In deze onderzoeksleidraad is er bewust voor gekozen in de fase van het onderzoek naar de mogelijkheden van privatisering geen personeelsvertegenwoordiging in de werkgroepen op te nemen, ten einde het

overleg met de personeelsvertegenwoordigers in dienstcommissie en bijzondere commissie zo zuiver mogelijk te houden. Bij het privatiseringsonderzoek IJkwezen is conform deze vaste afspraak gehandeld. Door de directie van de dienst van het IJkwezen is over de voortgang en resultaten van het onderzoek overleg gevoerd met de dienstcommissie.

In antwoord op de vraag van de leden van de P.v.d.A.-fractie naar de (on)mogelijkheden van een bedrijfseconomisch verantwoord beheer bij overheidsdiensten merk ik het volgende op. Een verzelfstandigde opzet van het IJkwezen kan een meer bedrijfseconomisch verantwoord beheer bevorderen. Immers, ook al dient te allen tijde de overheid op een efficiënte werkwijze gericht te zijn, de overheid is nu eenmaal geen bedrijf. Een bedrijfseconomisch beheer is waar mogelijk ook bij een overheidsdienst nodig. In het algemeen zullen de mogelijkheden daartoe echter niet altijd even groot zijn ondermeer in verband met de opzet van het begrotingsstelsel van de rijksoverheid (financiering, personeelsbeleid en dergelijke) en de aard van de taken die de overheid aan zichzelf dient voor te behouden. De oorzaken van het verschil tussen de conclusie van de werkgroep en het door de IBP uitgebrachte advies aan de bewindslieden zijn te herleiden tot verschillende inschattingen van vooral de volgende factoren: de mogelijkheden om tot verdere kostendekking te komen, de consequenties van een bedrijfseconomisch beheer voor maatschappelijk gewenste doch niet sterk rendabel te maken doelstellingen, het belang van voor de export van onder directe overheidsverantwoordelijkheid verrichte keuringen en de loskoppeling van beleidsvoorbereiding en beleidsuitvoering. De thans voorgestane vorm van verzelfstandiging is zo gekozen dat de door de werkgroep gesignaleerde problemen worden ondervangen. Onder meer door de handhaving van een wettelijk keuringsregime en door het in de wet vastleggen van criteria voor aanwijzing van een private rechtspersoon als ijkinstelling en het overheidstoezicht op die instelling is de overheidsverantwoordelijkheid gehandhaafd. Voorts heeft door de constructie, waarbij de overheid de aangewezen ijkinstelling niet subsidieert, maar als diens contractpartner optreedt en daar, waar dat nodig wordt geacht om redenen van maatschappelijke wenselijkheid dan wel van de internationale concurrentiepositie van het Nederlandse bedrijfsleven, een deel van de uitvoeringskosten voor zijn rekening neemt, de ijkinstelling de gelegenheid volledig kostendekkend en op bedrijfseconomisch verantwoorde wijze te functioneren.

De leden van de P.v.d.A.-fractie vroegen vervolgens of een bedrijfseconomisch adviesbureau heeft geadviseerd bij het privatiseringsonderzoek. Aan de interdepartementale werkgroep Privatiseringsonderzoek Dienst van het IJkwezen is niet geadviseerd door een bedrijfseconomisch bureau. Dat is wel het geval geweest bij het stuurgroep-onderzoek. Als projectleider heeft gefungeerd drs. P. Felix, firmant van het organisatieadviesbureau Anderson, Elffers, Felix BV te Utrecht. Het in het kader van de studie van de stuurgroep verrichte marktonderzoek door het bureau Knapper & McAlley was van beperkte omvang en richtte zich op de bestaande relatiekring van het IJkwezen, met de nadruk op de wettelijke ijkplichtigen. Het onderzoek is derhalve niet aan te merken als een onderzoek naar de toekomstmogelijkheden voor een commerciële BV zoals in het voorstel aangegeven. De uitkomst van het door het bureau Knapper & McAlley verrichte onderzoek was dat op het onderzochte terrein geen grote marktgroei is te verwachten. Zoals hierna aangegeven op vragen van deze leden zijn de marktvoorwaarden voor de commerciële BV positief.

Deze leden vroegen voorts of de raadpleging van de betrokken marktpartijen tot een negatief advies heeft geleid:

- a. vanuit het oogpunt van deregulering;
- b. omdat het hier overheidstaken zou betreffen;
- c. vanwege de kritiek op de bedrijfseconomische opzet van de NV met drie aangesloten BV's.

De meningen van de geraadpleegde organisaties – een opsomming daarvan is elders in deze memorie opgenomen – waren verdeeld ten aanzien van deze aspecten. Zo is bij voorbeeld het oordeel van de FME negatief, maar het oordeel van het College van Advies inzake de Nederlandse Kalibratie Organisatie en van de Vereniging Automatenhandel Nederland een meer positieve strekking. Voor het verslag van het overleg met de geraadpleegde organisaties wordt voorts verwezen naar aanhangsel 3 van het stuurgroeprapport.

Deze leden wilden graag het oordeel vernemen op het commentaar dat door de FME werd verwoord op de hoorzitting van 24 oktober 1986. De voornaamste punten van kritiek van de FME zijn:

- a. het ten eigen bate commercialiseren van kennis en know how, toebehorend aan dat deel van het bedrijfsleven dat op grond van de IJkwet 1937 (Stb. 627) zijn apparatuur ter keuring aan het IJkwezen moet aanbieden;
- b. de strijdigheid van delegatie van keuringen aan het bedrijfsleven (accreditering) met het eigen belang van de NV met het risico van extreme en irrelevante accrediteringseisen aan gegadigden;
- c. het marktonderzoek dat zou hebben aangetoond, dat voor commerciële dienstverlening geen markt aanwezig zou zijn;
- d. de geloofwaardigheid van het Nederlandse IJkwezen die door het verlies van de overheidsstatus in belangrijke mate zou worden aangetast.

Alvorens meer direct op de kritiekpunten van het FME in te gaan hecht ik eraan nader aan te geven in welke richting de commerciële activiteiten van het IJkwezen zich naar verwachting zullen ontwikkelen. In de geprivatiseerde vorm zal het IJkwezen in de gelegenheid zijn zijn hoogwaardige metrologische kennis beschikbaar te stellen aan de markt. Deze kennis, gebaseerd op het jarenlang beheer van de nationale standaarden, de toegang tot de internationale standaarden en de ervaring met nationale en internationale regelgeving alsmede de brede ervaring met keuringen, met meetomstandigheden bij een verscheidenheid van meetmiddelen en hun toepassingen, is uniek voor ons land. Het IJkwezen is het enige instituut in Nederland dat hoegenaamd de gehele meettechniek bestrijkt. Aanwending van deze kennis kan op vele manieren geschieden, bijvoorbeeld:

- advisering ten aanzien van meetprocessen in de produktie, in laboratoria;
- ontwerpen respectievelijk optimaliseren van meetlaboratoria;
- bijdrage leveren aan het opzetten van kwaliteitsbeheersingssystemen;
- mechanisch en elektronisch uittesten van meetinstrumenten tegen klantenspecificaties;
- verrichten van kalibraties op een lager dan het nationale standaardniveau.

Deze activiteiten worden momenteel in Nederland slechts in beperkte mate uitgeoefend. Groeisectoren zijn:

- chemische en procesindustrie, vanwege toenemende kwaliteitszorg en scherper gestelde produktspecificaties;
- olie-industrie en petrochemie, waarbij moet worden gedacht aan stromingsmetingen, dichtheidsmetingen en meten van calorische waarde;
- metaal- en machine-industrie; in dit verband moet worden gedacht aan het toenemend belang van meettechniek als onderdeel van procesbeheersing, versterkt door aanscherping van produktaansprakelijkheid;
- elektrische/elektronische industrie: uittesten van instrumenten en apparatuur tegen klantenspecificaties.

De volgende marktgebieden lijken daarbij (ook internationale) mogelijkheden te bieden;

- milieutechniek (lucht, water, bodem). Op dit meettechnisch nog weinig ontwikkelde terrein zal het IJkwezen in samenwerking met andere instituten zoals TNO een bijdrage kunnen leveren, onder meer door

inbreng van meettechnische kennis, testen van meetapparatuur en leveren van referentiematerialen;

- medische techniek. De vraag naar testen en keuren van medische apparatuur (bijv. bloeddrukmeters en narcose-apparatuur) neemt toe. Eenzelfde ontwikkeling is in het buitenland zichtbaar;
- exportondersteuning. De kennis van het IJkwezen, waarvan het Nederlandse bedrijfsleven gebruik kan maken, staat op een internationaal hoog niveau;
- opleidingen op metrologisch gebied. Tot dusver zijn deze in Nederland vrijwel afwezig en wordt veelal naar het buitenland verwezen. Het ligt in de bedoeling een breed opleidings- en trainingssysteem ten behoeve van industrie, defensie, wetenschap op te zetten, gebruik makend van de verschillende regionale vestigingen van het IJkwezen.

Meer algemeen kan worden gesteld, dat de commerciële activiteiten van het IJkwezen zich naar verwachting op andere marktgebieden zullen ontwikkelen dan het terrein waar de FME concurrentievervalsing vreest. Niettemin zullen, ter voorkoming van zulk een vervalsing, naast wettelijke bepaling omtrent geheimhouding en de statutaire deling van het verzelfstandigde IJkwezen contractuele voorzieningen met betrokkenen worden getroffen om misbruik van fabrieksgeheimen tegen te gaan. Overigens zij opgemerkt dat het IJkwezen, wil het zijn positie op de markt ontwikkelen en handhaven in het bijzonder, gezien de aard van de werkzaamheden, op een brede vertrouwensbasis in het bedrijfsleven moet steunen. Het in de waagschaal stellen van deze vertrouwensbasis door het misbruik maken van de op basis van wettelijke taken verkregen kennis zoals de FME vreest is daarom niet reëel.

Ten einde het door de FME genoemde risico bij accreditering te voorkomen wordt:

- bij de opstelling van het accrediteringsreglement het bedrijfsleven betrokken;
- het reglement door de Minister van Economische Zaken vastgesteld;
- het tariefsysteem, voor de accreditering aan goedkeuring door de Minister van Economische Zaken onderworpen;
- een beroepsmogelijkheid bij het College van Beroep voor het bedrijfsleven geopend.

Het systeem van keuringen door niet-overheidsinstanties is reeds van toepassing in de Bondsrepubliek Duitsland, zonder dat zulks consequenties heeft voor de geloofwaardigheid van de uitkomst van die keuringen. Overigens is het voor de geloofwaardigheid van de keuring in de eerste plaats van belang of deze geschiedt door een te goeder naam en faam bekend staand instituut. De kwaliteit van het keuringsinstituut bepaalt de geloofwaardigheid.

Samenvattend meen ik, dat de kritiek van de FME op hoofdpunten is ondervangen door de gekozen structuur en voorgestelde garanties. Voorts hoeft ook op grond van het marktbeeld – in het bijzonder wat betreft commerciële dienstverlening – dat aanmerkelijk afwijkt van het door de FME geschetste beeld voor concurrentievervalsing niet te worden gevreesd.

De leden van de V.V.D.-fractie constateerden dat de motivering van de voorgestelde privatisering van de dienst voor het IJkwezen in de memorie van toelichting erg mager is. Zoals ook eerder in deze memorie aangegeven vormde en vormt een wezenlijk onderdeel van het kabinetsbeleid het afstoten van activiteiten die niet noodzakelijkerwijs door de overheid zelf dienen te worden uitgevoerd. Op deze wijze kan mede inhoud worden gegeven aan de doelstellingen van het kabinet ten aanzien van budgettaire besparingen, bestuurlijke afslanking van de overheid en versterking van de marktsector.

Deze leden vroegen voorts of er in de nieuwe situatie geen sprake zal zijn van een kennisvoorsprong van het IJkwezen ten opzichte van andere

ondernemingen. Zij wezen in dit verband op de uitspraak van het Europese Hof inzake artikel 86 EEG-verdrag (zaak 311/84). De dienst van het IJkwezen beschikt over veel kennis op het gebied van de metrologie. De metrologie omvat een veel breder terrein dan hetgeen door de IJkwet 1937 (Stb. 627) wordt bestreken. Juist op dat bredere terrein zullen de commerciële activiteiten van het IJkwezen zich zoals aangegeven op een vraag van leden van de P.v.d.A.-fractie naar verwachting ontwikkelen. Onderkend moet worden dat de commerciële BV en de BV welke uitvoering van de IJkwet 1937 (Stb. 627) tot taak heeft, onderlinge raakvlakken hebben. Het wetsvoorstel voorziet in een geheimhoudingsplicht voor iedereen die betrokken is bij de uitvoering van die wet. Voorts zijn geheimhoudingsbepalingen in arbeidsovereenkomsten heel gebruikelijk in het bedrijfsleven. Aan te nemen valt, dat ook de NV in de arbeidsovereenkomsten met haar werknemers een dergelijke clause opneemt. Zo nodig zullen ter aanvulling daarop door de overheid met het IJkwezen nadere regels in de contracten worden getroffen.

De kennis van het IJkwezen wordt overigens niet alleen verkregen door het onderzoek van meetmiddelen op basis van wettelijke ijkverplichtingen. In belangrijke mate is de kennis verkregen door een jarenlange ervaring met keuringen, met meetomstandigheden, met meetmiddelen en hun toepassing alsmede uit de participatie in nationale en internationale regelgeving. Ook in de toekomst zal het IJkwezen een centrale rol spelen op deze terreinen. Daardoor blijft een zekere kennisvoorsprong van de NV bestaan. Van deze kennis kan de overheid evenals thans het geval is, gebruik maken. Door de privatisering wordt het echter ook mogelijk deze kennis, die uniek is voor Nederland, op ruime schaal aan anderen ter beschikking te stellen. Op deze wijze kan het maatschappelijk rendement van het IJkwezen worden vergroot. De aangehaalde uitspraak van het Europese Hof, gepubliceerd in TVVS 1986 nr. 86/9 blz. 230 (Zaak 311/84), betreft artikel 86 van het EEG-Verdrag en is in zoverre relevant, dat bij de verzelfstandiging van de dienst van het IJkwezen weliswaar mogelijkerwijze sprake is van een machtspositie als bedoeld in dat artikel van het verdrag, doch er is geen sprake van exclusieve kennis welke in het kader van zo'n machtspositie wordt misbruikt. Ook derden beschikken over dergelijke kennis, zowel in binnen- als in buitenland. Van een monopoliepositie ten aanzien van die kennis kan dan ook niet worden gesproken. Eerder is opgemerkt dat waar het zeer specifieke kennis betreft, verkregen op basis van ijkwettelijke verplichtingen, geheimhoudingsregels gelden. Voorts zal het verzelfstandigde IJkwezen zich onthouden van adviezen over de constructie van meetmiddelen, welke in een later stadium gekeurd zouden moeten worden. Dit om ook de schijn van misbruik waarop deze leden doelden te vermijden.

Door de leden van de V.V.D.-fractie werd vervolgens gevraagd in hoeverre een opsplitsing van het IJkwezen in twee NV's – een die zich bezig houdt met de nutstaak en een die zich bezighoudt met de commerciële activiteiten en die volstrekt onafhankelijk van elkaar werken en gehuisvest zijn – een oplossing kan bieden voor vermeende misbruik van know how. De onderlinge samenhang van metrologische activiteiten en het resulterende synergetisch effect maakt dat het splitsen van het IJkwezen in twee van elkaar onafhankelijke NV's grote schade aan het geheel zou veroorzaken. Van belang is ook dat door de integrale verzelfstandiging een breder bedrijfseconomisch draagvlak ontstaat. Dit zal leiden tot lagere kosten dan bij volledige splitsing.

Deze leden vroegen voorts in te gaan op de mogelijkheid van een publiekrechtelijke verzelfstandigingsvariant. Als varianten van de privaatrechtelijke vorm gelden een staatsbedrijf als bedoeld in de Bedrijvenwet 1928 (Stb. 249) en een bijzondere, door de wetgevers in te stellen rechtspersoon. Na de invoering van de Bedrijvenwet zijn geen nieuwe staatsbedrijven meer opgericht. Daar waar later de vraag aan de orde kwam of op privaatrechtelijke dan wel publiekrechtelijke vorm een

bedrijfsmatige (overheids)activiteit moest worden uitgevoerd is steeds de privaatrechtelijke vorm gekozen (b.v. beheer van luchthaven Schiphol). In de privaatrechtelijke vorm is, zoals aangegeven op een vraag van de leden van de P.v.d.A.-fractie, een meer bedrijfseconomisch beheer mogelijk. In de loop der jaren zijn dan ook een aantal staatsbedrijven overgegaan in de NV-vorm (b.v. Staatsgasbedrijf en Staatsmijnen). Bovendien zou de publiekrechtelijke vorm belemmeringen opleveren om de binnen het IJkwezen gebundelde know how aan het Nederlandse bedrijfsleven ter beschikking te stellen. Voor de instelling bij wet van een rechtspersoon sui generis zijn geen dwingende redenen aanwezig daar de privaatrechtelijke rechtsvorm naar de mening van de regering adequate mogelijkheden biedt om gestalte te geven aan de overheidsverantwoordelijkheid op dit terrein. Vanuit deze verantwoordelijkheid zal een metrologische instelling:

- betrouwbaar en onafhankelijk van deelbelangen moeten functioneren;
- over voldoende deskundigheid moeten beschikken;
- continuïteitsperspectief op langere termijn dienen te hebben;
- in internationaal kader zijn positie moeten kunnen handhaven;
- op een aanvaardbaar kostenniveau moeten kunnen werken met een tariefstelling die internationaal in de pas loopt.

Aan deze voorwaarden is in het huidige voorstel voldaan.

Naar aanleiding van de vraag van deze leden waarom thans de volledige herziening van de IJkwet 1937 (Stb. 627) niet aan de orde is en waarom deze herziening niet tegelijkertijd met de privatisering wordt voorgesteld mag worden verwezen naar hetgeen eerder is opgemerkt op vragen van leden van de P.v.d.A.-fractie.

De leden van de V.V.D.-fractie wilden ook geïnformeerd worden over de marktpartijen die door de ambtelijke Stuurgroep Verzelfstandigd IJkwezen zijn geraadpleegd. Onderstaand is een lijst opgenomen van organisaties en bedrijven waarmee door de stuurgroep overleg is gevoerd:

- Vereniging voor de Metaal- en de Elektrotechnische Industrie FME;
- Koninklijk Nederlands Ondernemingsverbond (KNOV);
- Nederlands Christelijk Ondernemers Verbond (NCOV);
- Consumentenbond;
- Konsumenten Kontakt;
- College van Advies inzake de Nederlandse Kalibratie Organisatie NKO;
- Verbond van Nederlandse Ondernemingen (VNO);
- Nederlands Christelijk Werkgeversverbond (NCW);
- Société Générale de Surveillance (Nederland) BV (SGS);
- Vereniging Automatenhandel Nederland (VAN);
- NV Nederlandse Gasunie;
- Mettler Instrumenten BV.

Met genoegen werd kennisgenomen dat het lid van de R.P.F.-fractie zich in beginsel met de gedachtengang achter dit wetsvoorstel kon verenigen. Aan de voorwaarden die dit lid daaraan verbond van handhaving van de kwaliteit van de ijkingen en van de waarheidsgetrouwe weergave van de resultaten in keuringsrapporten zal zeker worden voldaan. In dit verband moge gewezen worden op het voorgestelde artikel 22 van de IJkwet. Op grond van het tweede lid daarvan zal een rechtspersoon slechts worden aangewezen, indien deze in staat is de in het eerste lid bepaalde taken, zoals die uit de wet voortvloeien, naar behoren te vervullen. De kwaliteit van de ijkingen en de waarheidsgetrouwe weergave van de resultaten in keuringsrapporten zijn daarbij van essentieel belang.

2. Huidige situatie

De belangrijkste extra diensten, waarnaar de leden van de P.v.d.A.-fractie vroegen, die door de dienst van het IJkwezen de laatste jaren zijn verleend, betreffen:

- beoordeling van bedrijfscontrolesystemen voor de controle van «e-voorverpakkingen» op grond van het Hoeveelheidsaanduidingenbesluit, Warenwet (Stb. 1980, 223);
- keuring en controle van speelautomaten op grond van titel a van de Wet op de kansspelen (Stb. 1964, 483) (welke titel is ingegaan per 1 december 1986);
 - kalibratie van bloeddrukmeters;
 - keuring van verkeersmeetmiddelen ten behoeve van de politie: radarsnelheidsmeters, remvertragingmeters, pedaalkrachtmeters, wiellastmeters en dergelijke;
 - keuring van meetmiddelen ten behoeve van periodieke autokeuring: remtestbanken, manometers en dergelijke;
 - keuring van meetmiddelen voor metingen in het belang van het milieu: CO-meters;
 - realisatie van standaarden voor milieumetingen en voor de industrie: gasstandaarden, vloeistofstandaarden;
 - geluidsmetingen, onder andere in het kader van het Vuurwerkbesluit (Stb. 1982, 488);
 - controle van precisiegewichten en weegwerktuigen in apotheken welke gebruikt worden bij de bereiding van geneesmiddelen (receptuur).

Hierbij zij aangetekend dat de activiteiten van de dienst van het IJkwezen de laatste jaren onder druk van de overheidsbezuinigingen hebben gestaan, zowel wat betreft het doen van investeringen en de inzet van mankracht als het aantrekken van werkzaamheden voor andere departementen dan Economische Zaken.

Deze leden wilden ook graag vernemen welke verwachtingen er bestaan omtrent regelgeving op Europees en wellicht wereldniveau. Binnen de Europese Economische Gemeenschap valt steeds sterker een tendens waar te nemen naar uniformering van regelgeving. De basis daarvoor ligt in artikel 100 van het EEG-verdrag. In de praktijk betekent dit dat nu reeds technische voorschriften bij de Commissie van de EG dienen te worden aangemeld en dat deze bezwaar maakt tegen elke bepaling die een negatieve invloed kan hebben op het onderlinge handelsverkeer tussen de Lid-Staten. Voorts is in het verleden veelvuldig gesproken over harmonisatie van wetgeving welke toen heeft geleid tot een systeem van optionele voorschriften. Sedert kort is opnieuw door de Europese Commissie overleg gestart over de mogelijkheden van verdere harmonisatie naast het uitbouwen van de optionele harmonisatie, waarbij vooral aandacht zal worden besteed aan het aanpassen van de richtlijnen aan de vooruitgang van de techniek. Geconstateerd kan worden dat er een nauwe relatie bestaat tussen de ontwikkelingen binnen de EEG, de OIML (Organisation Internationale de Métrologie Légale) en de internationale normalisatie-organisatie (CEN, CENELEC, IEC, ISO). Het overleg is er steeds op gericht om elkaars werk zoveel mogelijk over te nemen of daarnaar te verwijzen, zodat ook op wereldniveau gestreefd wordt naar grotere harmonisatie. Binnenkort valt een werkprogramma te verwachten van de Europese Commissie ten aanzien van verdere harmonisatie op het gebied van de metrologie. Richtsnoer daarbij is hetgeen daaromtrent is opgenomen in het Witboek van de EG betreffende de voltooiing van de interne markt. Voorts vroegen deze leden of internationale afspraken over uniformering van kosten van keuringen gemaakt zullen worden. Te verwachten valt dat in de komen jaren internationaal overleg over de kosten van keuringen niet zal plaatsvinden. Eerdere pogingen daartoe van Nederlandse zijde zijn gestrand. Uniformering van kosten van keuringen valt dan ook niet op afzienbare termijn te verwachten.

Ten aanzien van de inzet van deskundigheid in het internationale overleg en de inbreng van Nederland hierbij, waarover de leden van de P.v.d.A.-fractie vroegen, kan worden opgemerkt dat vanuit Nederland zonder twijfel een bijdrage aan dit overleg zal worden gevraagd. Het ligt in het voornemen dat het IJkwezen hieraan ook in de toekomst zijn bijdrage zal leveren. Het is juist vanwege de specifieke kennis van het

Ijkwezen, die noodzakelijk is voor dergelijk overleg, dat de overheid zich van de steun van het Ijkwezen verzekert. De inzet van deskundigheid van het Ijkwezen is afhankelijk van het overleg. In sommige periodes pleegt er een veelheid van werk te zijn, waarna weer een periode van betrekkelijke stilstand optreedt. Bij de raming van de kosten is uitgegaan van de historisch bekende gegevens; niet te verwachten valt dat er zich in dat opzicht extreme afwijkingen zullen voordoen. In het kostenplaatje is met deze bedragen rekening gehouden.

3. Rapport Stuurgroep Verzelfstandiging Ijkwezen

Ter zake van de opmerkingen van de leden van de C.D.A.-fractie over bedrijfseconomisch beheer en van hun vraag waarom een dergelijke benaderingswijze niet in de huidige opzet gerealiseerd zou kunnen worden, zij verwezen naar hetgeen hierboven is geantwoord op een soortgelijke vraag van de leden van de P.v.d.A.-fractie. Daarbij dient bovendien te worden bedacht dat, om te voorkomen dat de monopoliepositie, die op bepaalde terreinen zal bestaan, zou leiden tot belemmering van een grotere effectiviteit en betere kostenbeheersing van de betrokken dienstverlening, in het voorgestelde nieuwe artikel 24 van de Ijkwet is voorzien in het recht op bezwaarmaking, dan wel op goedkeuring ten aanzien van de tarieven, waartoe ook inlichtingen kunnen worden ingewonnen.

De leden van de C.D.A.-fractie gaven te kennen dat zij nogal wat reserve koesteren ten aanzien van de stelling dat de integrale verzelfstandiging van het Ijkwezen gecombineerd wordt met een maximale inschakeling van het bedrijfsleven onder supervisie van het Ijkwezen. De regering acht het gewenst, dat bij de uitvoering van de uit de Ijkwet voortvloeiende taken het bedrijfsleven waar mogelijk wordt ingeschakeld. Niet alleen wordt hiermede de efficiency gediend, die inschakeling doet ook recht aan de metrologische werkzaamheden die het bedrijfsleven reeds zelf, en vaak op een hoog peil, verricht. Een vorm van supervisie is evenwel noodzakelijk, wil de waarde van het Nederlandse ijkmerk gehandhaafd blijven. Dit kan alleen als er dienaangaande waarborgen zijn door een voldoende toezicht op ijkbevoegden. De regering meent deze supervisie het best aan de ijkinstelling te kunnen opdragen. Dat door het Ijkwezen ook andere activiteiten worden verricht doet daaraan geen afbreuk.

Bij de technische voorbereiding van het wetsontwerp waarnaar deze leden informeerden is het bedrijfsleven niet direct betrokken. Wel is met het betrokken bedrijfsleven overleg gevoerd ter voorbereiding van de definitieve besluitvorming over de privatisering van de dienst van het Ijkwezen. Aan dit overleg hebben de organisaties en bedrijven die eerder in het kader van het stuurgroeponderzoek hadden geadviseerd kunnen deelnemen.

Door deze leden is voorts de vraag gesteld of de objectiviteit niet vereist is dat er een complete scheiding plaatsvindt in de technische en organisatorische verwevenheid van personeel en technische faciliteiten die thans bestaat. Het is echter juist die verwevenheid die leidt tot een integrale verzelfstandiging van de dienst van het Ijkwezen. Scheiding daarvan zou gepaard gaan met verlies aan werkgelegenheid en vernietiging van in apparatuur geïnvesteerd kapitaal betekenen, dan wel leiden tot onverantwoorde dubbele investeringen in kapitaal en menskracht. Bovendien zullen zoals eerder aangegeven door de integrale verzelfstandiging synergetische effecten optreden, als gevolg van het uitvoeren van metrologische taken van verschillende aard. De maatschappelijke toegevoegde waarde wordt hierdoor vergroot. Op het tegengaan van misbruik van specifieke fabriekskennis is elders in deze memorie ingegaan. De gekozen privaatrechtelijke vorm biedt, – zoals aangegeven op vragen van de V.V.D.-fractie – adequate mogelijkheid om aan de verantwoordelijkheid van de overheid ten aanzien van de metrologie gestalte te geven.

Alternatieven, waarnaar deze leden vroegen, zullen de uitgangspunten van de regering minder recht doen.

Deze leden vroegen voorts hoe de grotere bedrijfseffectiviteit kan worden bereikt als geen mutaties in het personeelsbestand op het ogenblik van verzelfstandiging mogen worden aangebracht. Zoals is vastgelegd in het Sociaal Statuut kunnen op het moment van de verzelfstandiging de personeelsleden van de dienst van het IJkwezen voor zover zij daar op 1-5-1986 werkzaam waren, met behoud van hun functie overgaan naar de nieuwe NV. Dit betekent niet, dat daarmee het personeelsbestand van het IJkwezen vervolgens gefixeerd zal zijn. De omvang van het personeelsbestand zal alsdan, rekening houdend met de bepalingen in het Sociaal Statuut, afhangen van het reilen en zeilen van de nieuwe onderneming.

De leden van de P.v.d.A.-fractie merkten op dat de noodzaak voor verandering van de regelgeving, de toename van de EEG-regelgeving en doorberekening van individualiseerbare kosten, de grotere nadruk op efficiency en de noodzaak van tariefsverhoging privatisering geenszins noodzakelijk maken. De vraag die het kabinet zich stelde was echter niet of genoemde aspecten privatisering strikt noodzakelijk maken, maar of er een dwingende reden voor continuering van de huidige overheidsbemoeienis bestaat. Hierboven is in antwoord op vragen van de leden van de C.D.A.-fractie daarover reeds een uiteenzetting gegeven. De opmerking van de leden van de P.v.d.A.-fractie over de verplichting van de overheid om kostenbewust en efficiënt te handelen wordt overigens ten volle onderschreven.

Door deze leden werd voorts een aantal kritische opmerkingen gemaakt over de gekozen juridische opzet: één NV waaronder drie BV's ressorteren. Voor de keuze van de deling in drie afzonderlijke vennootschappen is aansluiting gezocht bij de taakgebieden die ook reeds in het werkveld van de dienst van het IJkwezen zijn te onderscheiden. Het gaat hier om drie binnen de metrologie duidelijk te onderscheiden activiteiten. Het is zowel voor de externe presentatie van het IJkwezen als ter voorkoming van oneigenlijke interne vermengingen binnen het IJkwezen wenselijk dit onderscheid tot uitdrukking te brengen in de juridische organisatiestructuur van het geprivatiseerde IJkwezen. Dit biedt bovendien het voordeel dat de verschillende relaties van de drie BV's met de overheid directer en duidelijker kunnen worden geregeld. Over de marktperspectieven van de BV 3 zijn eerder in deze memorie opmerkingen gemaakt. Daarnaar moge hier worden verwezen.

De belangstelling van het bedrijfsleven om aandelen te verwerven in een bedrijf (belanghebbenden zijn uitgesloten van het aandeelhouderschap) zal mede ingegeven worden door de financiële positie van het betrokken bedrijf. De regering constateert met de leden van de P.v.d.A.-fractie dat organisaties uit het bedrijfsleven thans niet geïnteresseerd zijn in een aandeelhouderschap. Deze opstelling vloeit voort uit de kritische houding ten aanzien van de resultaten van het bedrijf. De regering deelt de negatieve verwachtingen ten aanzien van de uitkomsten van het bedrijf niet.

De vraag van deze leden in hoeverre hier sprake is van schijnprivatisering beantwoord ik ontkennend. In de eerste plaats meen ik, in aansluiting op het bovenstaande, op dat er geen reden is om pessimistisch te zijn over particuliere deelneming in het geprivatiseerde IJkwezen op termijn. De vraag doet voorts geen recht aan de essentie van de operatie, waarin immers sprake is van verzelfstandiging van de dienst van het IJkwezen als integrale organisatie en waar mogelijk activiteiten over te laten aan het bedrijfsleven. Dit wordt benadrukt door in de wet op te nemen dat onder bepaalde condities erkenning van het bedrijfsleven voor het zelf verrichten van taken (keuringen) moet plaatsvinden en bij wet aan het verzelfstandigde IJkwezen op te dragen bij de uitoefening van het

toezicht rekening te houden met de bevindingen van controle- en onderhoudsbedrijven (art. 29a, tweede lid, IJkwet).

Met betrekking tot de vragen van de leden van de P.v.d.A.-fractie naar de relatie tussen de overheid en de BV 1 en de met de privatisering samenhangende kosten kan het volgende worden opgemerkt. Ten aanzien van de realisering en het beheer van de Nederlandse standaarden met bijbehorende kalibratiefaciliteiten ontstaat een rechtstreekse contractuele relatie tussen de overheid en de BV 1. Een Raad van deskundigen zal op de kwaliteit van de uitvoering toezien en de minister adviseren ten aanzien van zijn beleid. Ik zie niet in waarom de instelling van deze Raad, die mede waakt over de kwaliteit van de voor industrie en wetenschap zo belangrijke nationale standaarden, in strijd zou zijn met het dereguleringsbeleid van het kabinet. Verwacht mag worden dat deze raad ten hoogste vijf maal per jaar een halve dag bijeenkomt. De raad zal maximaal uit negen leden bestaan. De jaarlijkse kosten worden geschat op ten hoogste f 35 000. De raad zal door zijn activiteiten het huidige, in 1980 door de minister ingestelde College van Advies voor de Nederlandse Kalibratie Organisatie overbodig maken, hetgeen tot een besparing zal leiden.

Het toezicht op het geprivatiseerde IJkwezen zal voor het ministerie van Economische Zaken slechts een zeer geringe uitbreiding van de personeelsformatie en een minimale stijging van de overheadkosten met zich brengen. Daarnaast staat vermindering van formatieplaatsen en kosten elders in de rijksdienst.

De zeer specifieke kennis van het IJkwezen is ook thans basis voor de regelgeving op metrologisch gebied, welke regelgeving bovendien zeer grote overeenkomsten vertoont met die in het buitenland en gebaseerd is op internationale aanbevelingen ter zake. Deze specifieke deskundigheid is onmisbaar bij het maken van regelgeving. De overheid verzekert zich van deze kennis door het afsluiten van een contract met het verzelfstandigd IJkwezen. De kosten daarvan zullen naar mag worden aangenomen niet afwijken van de bedragen die daar thans in de vorm van menskracht van de dienst van het IJkwezen voor worden beschikbaar gesteld. In de afweging is met deze kosten rekening gehouden.

Met de opmerking van de leden van de P.v.d.A.-fractie dat de taken van de BV 2 met name tot de overheidsverantwoordelijkheid zijn te rekenen kan worden ingestemd. Dit staat aan opdragen daarvan aan een private rechtspersoon niet in de weg, mits de overheid op de uitoefening van de taak voldoende greep kan houden. In het wetsvoorstel zijn daartoe de noodzakelijke voorzieningen getroffen.

Deze leden vermoedden dat de tot nog toe gebrekkige onderbouwing van de BV 3 het cruciale punt in de besluitvorming rond de NV zal worden. In eerdere beantwoording van door deze leden gestelde vragen is een beeld geschetst van de marktverwachtingen voor de BV 3. Er zijn, zo moge daaruit blijken, duidelijke kansen aanwezig voor een gezonde groei van de BV 3.

Deze leden vroegen voorts of een overheidsdienst geen winstgevende activiteiten mag uitvoeren. Het ligt in het algemeen niet in de aard van de overheidstaken dat deze winstgevend worden uitgevoerd. Het begrip winstgevendheid past bij de private ondernemingsgewijze productie en dienstverlening.

In reactie op het protest van genoemde leden tegen de suggestie dat verzelfstandiging van het IJkwezen noodzakelijk zou zijn ter bevordering van kostenbesef en efficiency zij verwezen naar de hiervoor naar aanleiding van een door dezelfde leden gestelde vraag gegeven uiteenzetting dat het kabinet zich een andere vraag heeft gesteld dan deze leden kennelijk menen. Voor andere vormen van verzelfstandiging, zoals een publiekrechtelijke vorm, had theoretisch ook gekozen kunnen worden. De lijn zoals die door het kabinet bij privatisering wordt gevolgd is echter dat eerst bezien wordt of de meest ver reikende vorm van privatisering, namelijk afstoten van de activiteit, mogelijk is. Is dat niet het geval, zoals is

geconstateerd ten aanzien van een wettelijk keuringsregime, dan dient te worden gezien wat dan de lichtste overheidsbetrokkenheid is die zonder zwaarwegende bezwaren het gestelde doel kan doen bereiken. Een privaatrechtelijke verzelfstandiging blijkt in het onderhavige geval afdoende te zijn. De zwaardere overheidsbemoeienis die een publiekrechtelijke verzelfstandigingsvorm met zich zou brengen lag derhalve niet voor de hand.

Door de leden van de V.V.D.-fractie is gevraagd welke kosten er verbonden zijn aan het beheer en de verwezenlijking van standaarden. De door de overheid te vergoeden kosten, verbonden aan het beheer en de verwezenlijking van de Nederlandse standaarden, worden geschat op circa f 7,5 mln. gulden per jaar op basis van het prijspeil 1985.

4. Deregulering

Aan de leden van de P.v.d.A.-fractie kan worden medegedeeld dat toetsing aan het criterium van het belang van de eerlijkheid in de handel tot de conclusie leidde dat de verplichte keuring van koortsthermometers in het kader van de IJkwet 1937 (Stb. 627) kan worden afgeschaft, gegeven het feit dat het hier niet gaat om metingen met het oog op handelsdoeleinden. De koortsthermometers vormen daardoor in feite in het kader van de IJkwet 1937 (Stb. 627) een vreemd element. Daarbij kan nog worden aangetekend dat de facultatieve EEG-keuring voor koortsthermometers mogelijk blijft. Het belang van het exporterende bedrijfsleven rechtvaardigt het handhaven van deze als faciliteit te verrichten keuring. Voorts kan er op worden gewezen dat ook zonder wettelijke verplichtingen koortsthermometers aan het IJkwezen ter keuring kunnen worden aangeboden.

De vraag van de leden van de P.v.d.A.-fractie of de algemene maatregel van bestuur die de statistische keuring gaat regelen wel zal bijdragen tot vereenvoudiging van de regelgeving moet tweeledig beantwoord worden. Het invoeren van deze keuringsvorm op zich betekent voor alle betrokkenen een vereenvoudiging en voor de consumenten ook waarschijnlijk een kostenverlaging. Dat de regelgeving die nodig is om deze keuringsvorm in de praktijk toe te passen, eenvoudig zal zijn is onwaarschijnlijk. De regels zullen dermate technisch en specifiek op de verschillende meetmiddelen en op de verschillende onderzoeksvormen toegesneden moeten zijn, dat reeds nu voorspeld kan worden dat niet met globale normen kan worden volstaan. Het doel dat via deze regels bereikt wordt is evenwel naar mijn mening dusdanig positief dat het nadeel van een technisch gecompliceerde algemene maatregel van bestuur, die overigens alleen voor specialisten van belang zal zijn, voor lief genomen zal moeten worden.

5. Betrokkenheid van het bedrijfsleven

Het intrekken van de erkenning van de keuringsbevoegdheid, waarover de leden van de P.v.d.A.-fractie een vraag stelden, kan slechts geschieden, indien de omstandigheden genoemd in artikel 26g van de wet zich voordoen. In de memorie van toelichting is op bladzijde 39, artikelsgewijze gedeelte, nog nader aangegeven waaraan gedacht kan worden bij de verschillende onderdelen van artikel 26g. Het spreekt voor zich dat intrekking van de erkenning van keuringsbevoegdheid niet naar willekeur zal kunnen geschieden. Overigens staat tegen de beslissing van de ijkinstelling in dit verband de rechtsgang bij het College van Beroep voor het bedrijfsleven open.

6. Voorgestelde invulling van de verzelfstandiging van de dienst van het IJkwezen

De leden van de C.D.A.-fractie vroegen hoe kan worden voorkomen dat de aandelen in het geprivatiseerde IJkwezen door middel van stromannen

verkregen kunnen worden door individuele handelaren in en fabrikanten van meetmiddelen en organisaties die rechtstreeks hun belangen behartigen. De statuten voorzien erin dat degenen, die een rechtstreeks belang hebben bij de diensten die het IJkwezen verzorgt, van het aandeelhouder-schap zijn uitgesloten. In feite betekent dit al een beperkte inbreuk op de volledige marktconformiteit. Een verdere aanscherping van de statuten op dat punt ligt om die reden dan ook niet voor de hand. Overigens biedt het wetsvoorstel voldoende aanknopingspunten voor de Minister van Economische Zaken – incidentele aanwijzing, intrekking aanwijzing, contracten – om in ongewenste omstandigheden sturend te kunnen optreden.

Er bestaan, zo kan in antwoord op een volgende vraag van deze leden worden opgemerkt, bij de regering geen bezwaren tegen participatie van het personeel in het aandelenkapitaal.

Door de leden van de C.D.A.-fractie is voorts gesteld dat huns inziens de criteria, aan de hand waarvan besloten kan worden tot een intrekking van de verleende vergunning aan een ijkinstelling, verfijning behoeven. Ik acht dit niet doenlijk. Het voorgestelde artikel 22 van de wet geeft, in het vierde lid, aan dat intrekking kan plaatsvinden, indien de betrokken rechtspersoon daarom verzoekt of indien deze rechtspersoon een of meer van de, in het eerste lid, bedoelde taken niet naar behoren vervult of niet meer voldoet aan de, in het tweede lid bedoelde, eisen, of het bij of krachtens de wet bepaalde niet naleeft. Met deze ruime omschrijving is aangegeven dat, waar zulke belangrijke taken aan de private instelling worden toevertrouwd, deze ook stuk voor stuk – overeenkomstig de aanwijzing – dienen te worden uitgevoerd en dat de wet stipt gehandhaafd dient te worden. Wanneer zich onverhoopt problemen zouden voordoen bij de taakuitoefening door de ijkinstelling, zal vanzelfsprekend eerst door middel van overleg getracht worden een en ander te redresseren en in goede banen te leiden. Mocht dit niet helpen, dan zal intrekking overwogen dienen te worden. Van te voren kan echter niet exact aangegeven worden wanneer en bij welke (combinatie van) feiten precies het moment daartoe bereikt zal zijn. Van willekeur zal zeker geen sprake zijn; dat zou bepaald ook niet in het belang van de overheid zelf zijn. Het voorgestelde artikel 29k van de IJkwet, voorziet bovendien in een beroepsmogelijkheid bij het College van Beroep voor het bedrijfsleven. Ten slotte wordt er op gewezen dat door periodiek overleg tussen de ijkinstelling en de overheid en door een gemeenschappelijk belang bij een goede taakuitoefening, dergelijke situaties zich niet snel zullen voordoen.

De leden van de C.D.A.-fractie vroegen vervolgens hoeveel formatieplaatsen op het ministerie van Economische Zaken gemoeid zullen zijn met controlerende en informerende activiteiten met betrekking tot een verzelfstandigd IJkwezen. Zoals ook reeds elders is aangegeven, zullen de controlerende en informerende activiteiten met betrekking tot een verzelfstandigd IJkwezen slechts een zeer geringe uitbreiding op de EZ-personeelsformatie met zich brengen. Naar verwachting zullen hiermee 1 à 2 formatieplaatsen gemoeid zijn.

In antwoord op de desbetreffende vraag van de leden van de C.D.A.-fractie kan worden opgemerkt, dat de aanwijzing van een met het toezicht op de wet belaste persoon kan worden ingetrokken op grond van artikel 29, tweede lid, van de wet. Vooropgesteld moet worden dat optreden van de minister in veel gevallen zal volgen op serieuze klachten van buiten over de taakuitoefening van een met toezicht belast persoon. Een intrekking zal in het algemeen niet het eerste middel zijn dat de minister zal hanteren om corrigerend op te treden. Het ligt voor de hand dat hij, alvorens tot een dergelijke ingreep over te gaan, zal verzoeken de ijkinstelling langs hiërarchische weg de betrokken persoon tot een andere wijze van taakuitoefening te brengen. Heeft dit niet het gewenste resultaat, dan komt de intrekking van de aanwijzing in aanmerking. Redenen van een dergelijke intrekking kunnen zijn gelegen in het feit dat de persoon in

kwestie buiten zijn bevoegdheden is getreden, dan wel een onjuist gebruik maakt van zijn bevoegdheden. Ook is het mogelijk dat door hem bij het toezicht gedane vorderingen tot medewerking door de strafrechter als niet noodzakelijk voor de uitoefening van de taak worden beoordeeld. Komt dit herhaaldelijk voor, dan zou ook dit feit tot intrekking kunnen leiden. Tegen deze intrekking kan beroep worden ingesteld bij het College van Beroep voor het bedrijfsleven.

Over de criteria voor het aandeelhouderschap, waarnaar de leden van de P.v.d.A.-fractie informeerden wil ik het volgende opmerken. Ingevolge het wijzigingsvoorstel voor artikel 2, derde lid, onder b, en artikel 22, tweede lid, onder b, moeten er binnen de instelling die voor aanwijzing als «standaardeninstelling» respectievelijk «keuringsinstelling» in aanmerking wil komen, de voorwaarden aanwezig zijn voor een zodanige besluitvorming binnen de instelling, dat een onafhankelijke vervulling van de te verrichten taken zo veel mogelijk gewaarborgd zijn. De voorwaarden die voor het aandeelhouderschap worden gesteld moeten in dit licht worden gezien. Deze voorwaarden hebben de strekking te verzekeren dat er binnen de vennootschap geen oneigenlijke druk kan worden uitgeoefend door aandeelhouders.

Naar aanleiding van de vraag omtrent het standaardenbeheer van deze leden dient voorop te worden gesteld dat ook thans bij krachtens artikel 2 van de wet tot stand gebrachte algemene maatregel van bestuur is bepaald welke standaard door welke instantie wordt aangehouden (het Standaardenbesluit (Stb. 1968, 674)). Er is geen reden om in deze aanpak wijziging te brengen. Het gaat om een materie die zich naar haar aard minder goed leent voor regeling op wetsniveau. Dit betreft in de eerste plaats de technische aard van de omschrijving der standaarden. Deze omschrijvingen kunnen, mede onder invloed van internationale ontwikkelingen, worden gewijzigd. Voorts kan er wijziging optreden in de behoefte bepaalde nationale standaarden in Nederland aan te houden. Ligt het aldus voor de hand op a.m.v.b.-niveau te regelen welke standaarden worden aangehouden en hoe die worden omschreven, in het verlengde daarvan ligt het voor de hand de aanwijzing van de betrokken instellingen niet op wetsniveau maar op het niveau van een koninklijk besluit te doen. Voor een optimale en efficiënte realisering en beheer van de Nederlandse standaarden verdient het, gezien de technisch/wetenschappelijke samenhang der standaarden en de dienstverlening aan de industrie, de voorkeur om zo veel mogelijk het standaardenbeheer in bij één instituut onder te brengen. De levensvatbaarheid van de NV komt daardoor niet in het gedrang. Echter, niet uitgesloten moet worden, dat een situatie kan ontstaan, dat realisering of beheer in een ander context doelmatiger is. De Raad van deskundigen, waarin ook het bedrijfsleven is vertegenwoordigd, is aangewezen om de Minister van Economische Zaken op dit gebied te adviseren.

De leden van deze fractie vroegen zich af of met het overdragen van toezicht en opsporing niet een feitelijke overheidstaak aan het bedrijfsleven wordt overgedragen. Gegeven de bevoegdheden die het hebben van toezichthoudende en opsporingstaken met zich meebrengt kan gesteld worden, dat voor de uitvoering van deze taken altijd de overheid de eindverantwoordelijkheid zal moeten hebben. Dit neemt niet weg dat er in principe juridisch noch praktisch bezwaar tegen bestaat dat met dergelijke taken (rechts)personen buiten de overheid worden belast mits deze aan de voorwaarden ter waarborging van een goede uitoefening van de bevoegdheden die met toezicht en opsporing samenhangen voldoen. Daarin is voorzien op de volgende wijze. De Minister van Economische Zaken houdt greep op diegenen die taken zullen uitoefenen in het kader van het toezicht; de opsporingstaken worden vervuld onder leiding van het openbaar ministerie. Ten slotte zij vermeld dat de kosten welke aan het uitoefenen van deze taken verbonden zijn, voor rekening van het rijk komen.

Voorts vroegen deze leden welke kosten zijn gemoeid voor een aantal specifiek genoemde factoren. Met betrekking tot de kosten van de Raad van Toezicht mag worden verwezen naar hetgeen eerder ten aanzien van een vraag van deze leden is opgemerkt omtrent de kosten van de Raad van deskundigen. Deze raad zal toezicht houden op de kwaliteit van de uitvoering van het standaardenbeheer en de verwezenlijking daarvan en de minister daaromtrent adviseren. De advieswerkzaamheden van het IJkwezen ten aanzien van de regelgeving zullen in de geprivatiseerde situatie nauwelijks afwijken van de werkzaamheden thans. Er is dan ook geen reden om aan te nemen dat de kosten die de NV de rijksoverheid in rekening zal brengen zullen afwijken van de huidige kosten. Dit geldt ook voor de kosten van het toezicht. Extra kosten voor toezichthoudende ambtenaren (inclusief overhead) bij het ministerie van Economische Zaken en voor controle bij het ministerie van Justitie zijn evenmin te verwachten. Immers, een belangrijk deel van deze taken wordt thans ook reeds verricht. Naast de kosten van een zeer geringe uitbreiding van het aantal formatieplaatsen bij het ministerie van Economische Zaken staat een vermindering van kosten elders in de rijkdienst. Verwezen mag voorts worden naar hetgeen hieromtrent op een vraag van leden van de V.V.D.-fractie is geantwoord. De kosten voor huisvesting van de dienst van het IJkwezen bedragen thans f 1,6 mln., het gebruik van overhead bij het ministerie van Economische Zaken bedraagt f 1,64 mln.

Door deze leden is verzocht ook inzicht te krijgen in de huidige geldstroom.

De kosten van het IJkwezen waren in 1985 als volgt samengesteld (in miljoenen guldens):

personeel	15,81	
materieel	9,04	
diversen	0,28	
Totale begrotingsuitgaven		25,13
overhead Economische Zaken		1,64
huisvestingskosten	1,60	
afschrijvingen	3,13	
ingecaluleerde rente	1,09	
Overige toegerekende kosten		5,82
Correctie aanschaf activa waarop wordt afgeschreven		4,11
Totaal volgens prestatiebegroting		28,48
Inkomsten 1985: (in miljoenen guldens)		
I. Uit typekeuringen volgens IJkwet		0,553
II. Uit ijkwettelijke keuringen		5,884
III. Uit herkeuringen		0,804
IV. Uit kalibraties (niet verplicht)		2,236
V. Uit keuringen en onderzoeken op grond van andere wetten dan de IJkwet 1937 (Stb. 627)		1,408
VI. Algemene ontvangsten		0,009
Totaal		10,894

Het hiervoor aangegeven kosten- en batenbeeld, ontleend aan de prestatiebegroting van het ministerie van Economische Zaken, is niet vergelijkbaar met een begroting, opgesteld op basis van bedrijfseconomische uitgangspunten. Op bedrijfseconomische basis berekend, bedragen de kosten in 1985 f 36,4 mln. Het verschil wordt veroorzaakt door het meerekenen van kosten van rente op werkkapitaal en aanpassing van de afschrijvingssystematiek. De berekeningswijze wordt nader toegelicht op blz. 32/33 van het stuurrapport.

Naar aanleiding van de vragen van deze leden in hoeverre de ontwikkeling van de EG-harmonisatie is meegenomen bij de voorgenomen tariefverhoging mag worden verwezen naar hetgeen hieromtrent op vragen van de leden van de V.V.D.-fractie is opgemerkt.

De leden van de V.V.D.-fractie constateerden uit opmerkingen van de zijde van organisaties zoals VNO, NCW en FME dat verwacht mag worden dat de aandelen van de naamloze vennootschap voorlopig in handen van de Staat zullen blijven. De leden van deze fractie vroegen wat de regering zal gaan doen om haar deelneming in het aandelenkapitaal te beperken. Zoals eerder opgemerkt naar aanleiding van een vraag van leden van de P.v.d.A.-fractie lijkt deze opstelling te zijn ingegeven door de kritische houding van deze organisaties ten aanzien van de resultaten van het bedrijf. Hoewel de regering deze negatieve verwachtingen niet deelt mag toch niet worden verwacht dat op korte termijn de staatsdeelneming kan worden verminderd. Het is dan ook op dit moment niet mogelijk in concreto aan te geven wat de regering zal gaan doen om haar participatie te verminderen. Als algemene beleidslijn zal daarbij gelden dat een dergelijke vermindering op een daartoe geschikt moment en bij gebleken belangstelling zal worden gerealiseerd. Dan zal tevens kunnen worden bezien op welke wijze dit kan worden geëffectueerd, rekening houdend met de statutaire voorzieningen terzake.

Deze leden vroegen vervolgens welke internationale normen ten aanzien van ijkbevoegden gelden. Bij de eisen die zullen worden vastgesteld in het erkenningsreglement zal aansluiting gezocht worden bij internationale normen zoals opgesteld door bij voorbeeld de ISO (International Organization for Standardization).

De vraag van de leden van de V.V.D.-fractie een nadere toelichting te geven op de keuze van onbezoldigde opsporingsambtenaren met een algemene opsporingsbevoegdheid kan als volgt worden beantwoord. De onbezoldigde opsporingsambtenaren, in dit geval de daartoe aangewezen toezichthoudende werknemers van de ijkinstelling, moeten een door hen opgemaakt proces-verbaal indienen bij een hulpofficier van justitie. Hulpofficieren van justitie behoren niet tot het openbaar ministerie. Tot deze categorie van hulpofficieren, aangewezen in artikel 154 van het Wetboek van Strafvordering, horen onder andere de kantonrechters, burgemeesters in gemeenten waar geen commissaris van gemeentepolitie is en commissarissen van gemeentepolitie in gemeenten waar die er wel is. Hoewel de hulpofficieren de processen-verbaal doen toekomen aan de officier van justitie heeft dit systeem toch een voor het openbaar ministerie ontlastende werking omdat een zekere zeving optreedt. De hulpofficieren zullen kennelijk onjuiste processen-verbaal immers niet zonder meer doorsturen en kunnen naar aanleiding van ingezonden processen-verbaal algemene aanwijzingen geven. Een bijkomend voordeel van algemene opsporingsbevoegdheid is dat degene die deze bevoegdheid heeft niet alleen kan optreden bij overtreding van, in dit geval, de IJkwet, maar ook zelf proces-verbaal kan opmaken wanneer hij op een strafbare wijze wordt gehinderd in de uitoefening van zijn functie, bijvoorbeeld doordat lichamelijk geweld tegen hem wordt gebruikt. De bijzondere opsporingsbevoegde zou in een dergelijk geval slechts aangifte hiervan kunnen doen bij de politie.

Naar aanleiding van vragen van de leden van de V.V.D.-fractie volgt onderstaand een overzicht van de tarieven die in enkele West-europese landen worden gehanteerd voor een aantal representatieve meetmiddelen:

Tarieven voor Typekeuring in 1986 (in guldens)

Meetmiddelen	Land					
	NL	D ¹	UK ²	Zwe ³	B	F ⁴
Niet-automatisch weegwerktuig (vermogen < 50 kg)	2750	4500—6800	16 000—19 000	6850	217	—
Weegmachine voor afwegen	6890	> 5700	14 000—16 000	—	—	—
Benzinepomp	4105	9000—17 000	19 000—24 000	8150—24 500	109	—
Gasmeter (G6)	3285	3390	—	—	652	—

¹ Afhankelijk van de hoeveelheid onderzoek die achterwege kan blijven (bij voorbeeld bij vervolgaanvragen) kan een korting oplopend tot 80% worden gegeven.

² Uurtarieven van f 84,00 tot f 120,00 per uur afhankelijk van de onderzoeker, normaliter oplopend tot het aangegeven bedrag. (In uurtarieven zijn geen apparatuur- en huisvestingskosten opgenomen).

³ Uurtarieven van f 77,00 tot f 99,00 per uur, normaliter oplopend tot het aangegeven bedrag.

⁴ Uurtarief van f 23,00 per uur.

Tarieven voor Keuring in 1986 (in guldens)

Meetmiddelen	Land					
	NL	D	UK	Zwe	B	F
Niet-automatisch weegwerktuig (vermogen < 50 kg)	48	24	35—47	46	22	9 +
Weegmachine voor afwegen	550	260 ¹	—	—	—	147—337
Benzinepomp	485	250	124—212	114	22	22 +
Gasmeter (G6)	7,1	22,60	—	—	3,25	1,65 +

¹ Voor extra hulpinrichtingen wordt extra keurloon in rekening gebracht. voor twee meetsecties (het meest voorkomend).

+ Boven dit basistarief wordt een tarief van f 10,00 per halve dag bij keuringen buiten het kantoor geheven, vermeerderd met een tarief van f 19,00 per uur (met een minimum van f 9,30) hetgeen te samen tot een verviervoudiging ten opzichte van basistarieven kan leiden.

Concluderend kan gesteld worden dat:

- de tarieven in België in tegenstelling tot de andere landen geen enkele relatie lijken te hebben met de bedrijfseconomische kosten;
- de keuringstarieven in Europa sterk uiteenlopen en vaak moeilijk vergelijkbaar zijn; overigens zijn hier nog niet bij opgeteld de kosten die een leverancier zelf maakt voor het «keuringsklaar maken» van het meetmiddel;

- de Nederlandse keuringstarieven bij de hogere van West-Europa horen;
- de Nederlandse (maximale) typekeuringstarieven tot de laagste van West-Europa horen;
- de typekeuringstarieven meestal in het niet vallen ten opzichte van de overige kosten die een fabrikant bij de introductie van een nieuw type heeft.
- Bij een vergaande EG-harmonisatie wat betreft tarieven, die overigens niet op afzienbare termijn is te verwachten, zal Nederland ook na de voorgenomen verhogingen niet slecht scoren in West-Europa wat betreft de typekeuringen. Met betrekking tot de keuringen zal voor bedrijven in Nederland ingevolge de (nieuwe) IJkwet een aantrekkelijker alternatief bestaan dan uitwijken naar «goedkope» landen, namelijk het zelf uitvoeren van keuringen als ijkbevoegde. In de ramingen is rekening gehouden met een erkenningsgraad van 50%. Door de erkenning bespaart de leverancier naast de directe keuringskosten, reis- en transportkosten, en ontstaan voor hem indirecte voordelen in verband met eigen planning- en leveringsschema's. Er is dan ook geen aanleiding te verwachten dat er voor de NV door een eventuele toekomstige EG-tariefharmonisatie weinig perspectieven bestaan.

Door het lid van de R.P.F.-fractie is gevraagd op welke termijn te denken valt aan de verkoop van de staatsdeelneming in het aandelenkapitaal en welke condities daar eventueel aan zouden worden verbonden. Zoals elders in deze memorie opgemerkt is niet te verwachten dat op korte termijn vermindering van staatsdeelneming zal kunnen worden gerealiseerd. Wat de condities betreft, die aan een dergelijke verkoop zijn te stellen, kan in het algemeen worden opgemerkt dat deze te zijner tijd mede tegen de achtergrond van de financiële resultaten van het IJkwezen zullen worden vastgesteld. Voorts zal rekening dienen te worden gehouden met de terzake in de statuten getroffen voorzieningen. Er bestaan geen redenen om in elk geval een meerderheid van de aandelen in handen van de Staat te houden. Met betrekking tot de vragen van dit lid betreffende de opvatting van de FME, dat de bereidheid van de zijde van het bedrijfsleven om in het aandelenkapitaal deel te nemen niet groot is, mag worden verwezen naar het eerder gegeven antwoord op vragen van de leden van de P.v.d.A.- en V.V.D.-fracties.

Het lid van de R.P.F.-fractie wilde voorts vernemen waarom particulier aandelenbezit niet vanaf het moment van verzelfstandiging is te verwezenlijken. Particulier aandelenbezit vanaf het moment van verzelfstandiging is moeilijk te verwezenlijken als gevolg van de onzekerheden die voortvloeien uit het feit dat het IJkwezen een ontwikkeling moet doormaken van overheidsdienst naar particuliere onderneming waarbij zij mede afhankelijk is van de mogelijkheden om groei te creëren op het terrein van de commerciële dienstverlening. De verwachtingen daaromtrent zijn positief, zodat verwacht mag worden dat de belangstelling van de particuliere sector zal groeien.

Dit lid kan zich verenigen met de opvatting van de regering dat wordt uitgegaan van een redelijke verrekening van de kosten van het IJkwezen. Voor zijn vragen ten aanzien van de tarieven in relatie tot die in het buitenland mag worden verwezen naar het antwoord op de soortgelijke vragen van leden van de V.V.D.-fractie. Ook met de voorgestelde inschakeling van het bedrijfsleven kan dit lid instemmen. Het is te verwachten, dat zoals het lid stelt, voor deze mogelijkheid met name belangstelling zal worden getoond in die sectoren waar men kostenvoordelen denkt te behalen. Het is echter niet aan te nemen dat hierdoor het werken met kosten dekkende tarieven door het IJkwezen, waarvoor dit lid vreest, in gevaar komt. Wel lijkt het waarschijnlijk dat de belangstelling van het bedrijfsleven om bepaalde keuringen zelf te verrichten wat groter is daar

waar dit zonder grote financiële inspanningen kan geschieden. Een en ander betekent dat het door het IJkwezen te verrichten deel van de keuringen relatief wat duurder zal kunnen worden. Bij de inschatting van de financiële consequenties van de accreditering voor de overheid en IJkwezen is evenwel met dit effect rekening gehouden.

7. Overleg met belanghebbenden

Zijn de kosten uit het Sociaal Statuut, zo vroegen de leden van de C.D.A.-fractie meegenomen in de cijfers zoals in bijlage I bij de memorie van toelichting vermeld. De kosten die voortvloeien uit het Sociaal Statuut, dat van toepassing is op werknemers die overgaan naar de nieuwe NV en voor 1-5-1986 werkzaam waren bij de dienst van het IJkwezen, zijn geraamd op maximaal f 1,6 mln. per jaar. Jaarlijks zal de omvang van dit bedrag dalen. De kosten van het Sociaal Statuut zijn in genoemd overzicht meegenomen.

De leden van de P.v.d.A.-fractie hadden buitengewoon veel moeite met het feit, dat de dienstcommissie zo lang is gepasseerd. Zij vroegen waarom het dienstcommissie-advies 12 nog steeds niet is beantwoord. Zij wezen het onder artikel III gestelde af en verwezen naar de passage over de ondernemingsraad in het Sociaal Statuut dat naar hun mening de afspraken beter verwoordt. Met nadruk dient te worden vastgesteld, dat zowel met de dienstcommissie van het IJkwezen, als met de bijzondere commissie van Economische Zaken vanaf een zeer vroeg stadium een zeer frequent en intensief overleg is gevoerd over de voorgenomen verzelfstandiging van de dienst van het IJkwezen. Onderstaand worden aangegeven de data waarop (overleg)vergaderingen zijn gehouden.

Data Overlegvergaderingen Dienstleiding van het IJkwezen met dienstcommissie van het IJkwezen

1. 22- 3-1985
2. 3- 4-1985
3. 3- 5-1985
4. 18- 6-1985
5. 25- 6-1985
6. 22- 1-1986
7. 5- 2-1986
8. 26- 3-1986
9. 14- 5-1986
10. 11- 6-1986
11. 24- 9-1986 vervolg op
6-10-1986
12. 13-11-1986
13. 11-12-1986

Data Bijzondere vergaderingen

DC-vergadering met hoofddirecteur en managementteam	26- 4-1985
Informatieve bijeenkomst van stuurgroep met dienstcommissie en bijzondere commissie van Economische Zaken	6- 9-1985
DC-vergadering met staatssecretaris	6- 2-1985
Idem	10- 9-1985
Idem	2-12-1986

Het dienstcommissie-advies nr. 12 werd ontvangen op 7 april 1986, waarop het overleg in de bijzondere commissie van Economische Zaken, in aanwezigheid van een aantal dienstcommissieleden, werd afgerond op 23 april 1986. Aan de hoofddirecteur van het IJkwezen is vervolgens op 29 april 1986 bericht welke beslissing de ministerraad daarop had genomen waarbij tevens uitvoerig is aangegeven welke consequenties daaraan zijn verbonden.

Het onder artikel III gestelde inzake de ondernemingsraad doet niet af aan het voornemen om uitvoering te geven aan artikel 1.6 van het Sociaal Statuut, waarin gesteld is dat de dienstcommissie tot aan de instelling van een ondernemingsraad als voorlopige ondernemingsraad zal fungeren.

De leden van de V.V.D.-fractie vroegen de regering om commentaar op de stelling van de dienstcommissie van het IJkwezen dat «geen sprake is van overleg zoals gesuggereerd in de memorie van toelichting onder 7 op blz. 20 (stuk 19 630 nr. 3)». Met de dienstcommissie van het IJkwezen is, zoals al eerder gesteld, vanaf een zeer vroeg stadium een zeer frequent en intensief overleg gevoerd over deze materie.

Voorts vroegen deze leden naar de invloed van het personeel op de benoeming van commissarissen. De vraag met betrekking tot de benoeming van de leden van de raad van commissarissen valt in meer delen uiteen. Ten eerste de invloed van de personeelsvertegenwoordiging nadat de naamloze vennootschap is opgericht. Alle werknemers zullen bij de NV in dienst zijn. Voor de holding kan voor het structuurregime worden gekozen. Dat betekent, dat zodra binnen de NV, krachtens wettelijke verplichtingen, een ondernemingsraad is ingesteld, die ondernemingsraad de positie krijgt die ondernemingsraden ingevolge de desbetreffende artikelen in Boek 2 BW toekomt, met name enige zeggenschap bij de samenstelling van de raad van commissarissen. Omdat er niet onmiddellijk bij de oprichting reeds een ondernemingsraad aanwezig kan zijn, voorziet artikel III van het wetsvoorstel in een overgangsregeling waardoor het benoemingsrecht tot aan de instelling van de ondernemingsraad bij de algemene vergadering van aandeelhouders berust. De oprichting van een raad van commissarissen is een voorwaarde voor de keuze voor het structuurregime. Wat betreft de invloed op de benoeming van de commissarissen bij het aanzoeken van commissarissen voor de op te richten NV brengt het bepaalde in artikel 1.6 van het Sociaal Statuut met zich, dat ook ten aanzien hiervan de dienstcommissie zal fungeren als voorlopige ondernemingsraad.

8. Toetsing aan de aanwijzingen inzake terughoudendheid met regelgeving

Met betrekking tot de vraag van de leden van de V.V.D.-fractie of een kwantificering kan worden gegeven van de formatieplaatsen van overheidsbemoedeningen en de kosten daarvan kan worden opgemerkt dat het aantal formatieplaatsen bij het ministerie van Economische Zaken een zeer geringe stijging zal ondergaan (1 à 2 formatieplaatsen). Bedacht dient te worden dat hiertegenover een vermindering van formatiebeslag in andere onderdelen van de rijksdienst staat. Immers, een aantal activiteiten die thans ten behoeve van de dienst van het IJkwezen door de rijksdienst worden verricht (huisvesting, salarisbetaling enz.), zullen straks niet meer vanwege de rijksdienst verricht worden.

Deze leden vroegen voorts of door de privatisering een lastenverzwaring voor het bedrijfsleven zal optreden, door de hogere tarieven. In de afgelopen jaren zijn de tarieven van de dienst van het IJkwezen geleidelijk verhoogd. Deze verhoging vloeide voort uit de noodzaak het IJkwezen een grotere kostendekkendheid te geven. Inmiddels is een kostendeckingspercentage van iets boven de 40% bereikt. Een verdere tariefaanpassing is noodzakelijk ten einde te bereiken dat ten minste de individualiseerbare kosten van het IJkwezen worden gedekt. Het voornemen bestaat deze verdere tariefaanpassingen in de komende jaren door te voeren. Deze beleidslijn staat los van het privatiseringsproces. Te verwachten is evenwel dat door de privatisering de kosten voor het bedrijfsleven, voor keuringen, zeker op de langere termijn, lager zullen zijn dan de tarieven die anders verschuldigd zouden zijn. Dit is het gevolg van enerzijds de mogelijkheid die het accrediteringssysteem biedt en anderzijds van de

sterkere efficiëncyprikkels die het werken op de markt met zich zal brengen. Ten aanzien van de in de overgangperiode noodzakelijk te maken extra uitgaven zijn in de meerjarenramingen voorzieningen getroffen. Deze lasten worden derhalve niet op het bedrijfsleven verhaald via hogere tarieven.

9. Artikelen

Wordt de in het wetsvoorstel geboden mogelijkheid, dat buitenlandse fabrikanten (met een Nederlandse vertegenwoordiging) in hun buitenlandse vestiging Nederlandse ijkmerken aanbrengen, in het kader van hun erkenning als ijkbevoegden ook toegepast in andere Lid-Staten, zo vroegen de leden van de C.D.A.-fractie. Op grond van de bepalingen in het EEG-verdrag zou ook in de andere Lid-Staten, waar een vergelijkbare opzet wordt gekozen, deze mogelijkheid voor Nederlandse ondernemingen moeten bestaan. Op de vraag van deze leden of hierdoor geen voordeliger positie ontstaat voor (Nederlandse) bedrijven met buitenlandse vestigingen moet het antwoord negatief luiden. De tarieven die deze bedrijven moeten betalen voor hun erkenning als ijkbevoegde om zelf te mogen keuren zullen naar verwachting hoger zijn dan bij Nederlandse vestigingen in verband met de hogere toezichtkosten.

De motieven welke leiden tot privatisering van diverse metrologische diensten in de Lid-Staten van de Europese Gemeenschap, waarnaar de leden van de C.D.A.-fractie informeerden, hebben voor zover bekend geen verband met de behoefte aan regelgeving binnen de Gemeenschap. Op de vraag van deze leden naar de gevolgen, indien een soortgelijke ontwikkeling als in ons land zich binnen de EEG niet voordoet, mag worden verwezen naar hetgeen elders in deze memorie is opgemerkt ten aanzien van de voortgang van de EEG-harmonisatie van keuringen en tarieven en naar het gestelde ten aanzien van mogelijke uitwijking naar «goedkopere» landen. De huidige situatie is dat op grond van de EEG-richtlijnen een eerste EEG-ijk van een meetmiddel overal binnen de Europese Gemeenschap plaats kan vinden, indien een der Lid-Staten een EEG-modelgoedkeuring eenmaal heeft afgegeven.

Door de leden van de P.v.d.A.-fractie is de vraag gesteld op welke wijze in andere Europese landen het meet- en ijkwezen is geregeld. Zij vroegen met name naar de situatie in Denemarken. In de meeste Europese landen is de wettelijke metrologie een overheidstaak. In enkele landen vindt discussie plaats over de privatiseringsmogelijkheden, met name in het Verenigd Koninkrijk en in Frankrijk waar een deel van het standaardenbeheer nu reeds is geprivatiseerd. Voor zover bekend is tot nu toe alleen in Denemarken een volledige verzelfstandiging doorgevoerd. Over de ervaringen daar wordt verdeeld geoordeeld. Men heeft in feite gekozen voor een soort partiële privatisering door het technische werk (onderzoek, keuringen) in de private sector onder te brengen, maar de beslissingen die op grond van dat werk zijn te nemen (zoals verlening of niet-verlening van typegoedkeuring) nog aan de overheid over te laten. Deze splitsing schijnt de nodige problemen en irritaties op te leveren en is in de wijze waarop het Ijkwezen wordt verzelfstandigd, niet aan de orde. In de Bondsrepubliek Duitsland kent men het instituut van de zogenaamde Beglaubigung: bepaalde categorieën waar meetmiddelen kunnen worden gekeurd en goedgekeurd (beglaubigt) door «Staatlich anerkannte Prüfstellen». De Beglaubigung werkt als een equivalent van ijking. Door erkenning aan laboratoria, behorende tot privaatrechtelijke ondernemingen, krijgen deze een ambtelijke functie. Voor «Anerkennung» komen slechts in aanmerking de leveranciers van gas, water, electriciteit of warmte en fabrikanten van de meetmiddelen met behulp waarvan gas, water enzovoorts geleverd kunnen worden, alsmede publiekrechtelijke rechtspersonen ter bevordering van de nijverheid.

De leden van de C.D.A.-fractie vroegen om een financiële prognose van het IJkwezen voor een periode van tien jaar. Het is niet mogelijk thans concreet de gevraagde prognose te geven. Op basis van de huidige inzichten zal het IJkwezen na een periode van circa 5 jaar geheel op eigen benen kunnen staan en zich daarna in positieve zin verder ontwikkelen.

De Staatssecretaris van Economische Zaken,
A. J. Evenhuis